

Przedmowa do wydania polskiego

Edukacja o prawach człowieka staje się współcześnie jednym z ważniejszych aspektów pracy z młodymi ludźmi, zarówno w edukacji formalnej, jak i nieformalnej. Mamy z nią do czynienia w szkole, przede wszystkim na lekcjach wiedzy o społeczeństwie, ale także w projektach młodzieżowych realizowanych przez organizacje pozarządowe, na przykład w programie Komisji Europejskiej „Młodzież”. Dla wielu osób, które zawodowo lub ochotniczo zajmują się pracą z młodzieżą, *Kompas* nie jest książką nową. Trzy oryginalne wersje językowe są dostępne zarówno w wersji książkowej, jak i w internetowej (www.coe.int/compass). Jednak na polskim rynku wydawniczym brakuje pozycji, które dostarczałyby praktycznych pomysłów na zajęcia z edukacją o prawach człowieka. *Kompas* tę lukę z pewnością w części wypełnia.

Można śmiało powiedzieć, że projekt polskiego tłumaczenia *Kompasu* był dla wielu osób bardzo ważnym, aby nie powiedzieć trudnym doświadczeniem w życiu. Prace wstępne rozpoczęto już w 2002 roku, wkrótce po ukazaniu się oryginału angielskiego, francuskiego i rosyjskiego. Istnienie trzech wersji językowych w znaczny sposób ułatwiło proces tłumaczenia tak obszernego tekstu. Nie obyło się jednak bez problemów, które powodowane były ograniczeniami, jakie stawiał język polski. Jednym z nich był brak polskich odpowiedników różnych terminów związanych przede wszystkim z edukacją nieformalną. Przykładem takim może być bardzo często pojawiające się w oryginale angielskie słowo *facilitator* oznaczające osobę, która ułatwia proces uczenia się. Jak w języku polskim określić jednym słowem osobę, która może być nauczycielem, trenerem, szkoleniowcem czy liderem młodzieżowym, nie stosując przy tym nazbyt rozbudowanych struktur opisowych? Po długich rozważaniach zdecydowaliśmy się na osobę *prowadzącą ćwiczenie/szkolenie*. Co prawda od czasu do czasu można spotkać w polskiej literaturze określenie *facylitator*. Nam wydawało się ono zbyt pretensjonalne i nieczytelne, przede wszystkim dla osób, które nie znają języka angielskiego. Lista tego rodzaju problemów lingwistycznych jest długa i za mało tu miejsca, aby je wszystkie przytoczyć.

Wersja polska została uwspółcześniona, uaktualniona i dostosowana do potrzeb polskiego czytelnika. Znajdziecie tu wiele nowych informacji w porównaniu z oryginałem — danych statystycznych, odnośników do stron internetowych polskich organizacji i instytucji.

Nie chcemy bowiem, aby *Kompas* był kolejną pozycją zalegającą na półkach, wręcz przeciwnie, naszym marzeniem jest, aby *Kompas* żył i rozwijał się. Pierwszy krok w tym kierunku już zrobiono, a jest nim powstanie Kompasowego Punktu Kontaktowego. Jest to nieformalne porozumienie pomiędzy Stowarzyszeniem dla Dzieci i Młodzieży SZANSA, Ogólnopolskim Stowarzyszeniem na rzecz Edukacji o Prawach Człowieka KOMPAS oraz Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, czyli trzech organizacji/instytucji zaangażowanych w proces polskiego tłumaczenia *Kompasu*, które zdecydowały o stworzeniu internetowej platformy informacyjno-edukacyjnej. Platforma dostępna pod adresem internetowym www.compass.org.pl, służyć ma przede wszystkim wymianie doświadczeń dotyczących praktycznych zastosowań *Kompasu*, informowaniu o projektach i szkoleniach krajowych i zagranicznych z zakresu edukacji o prawach człowieka, publikowaniu nowych scenariuszy zajęć edukacyjnych.

Chcemy w ten sposób zachęcać do współpracy różne organizacje i instytucje zajmujące się edukacją o prawach człowieka, zarówno w formalnych, jak i nieformalnych kontekstach edukacyjnych oraz docierać do wszystkich, którzy nie zawsze mają możliwość uczestniczyć w szkoleniach. W tym celu stworzyliśmy Kompasową Platformę E-learningową dostępną pod adresem www.compass.edu.pl, poprzez którą prowadzimy już pierwsze szkolenia internetowe dotyczące edukacji o prawach człowieka.

Kompas nie jest ostatnim przedsięwzięciem Rady Europy w ramach prowadzonego przez Dyrekcję ds. Młodzieży i Sportu Młodzieżowego Programu Edukacji na rzecz Praw Człowieka. Stale organizowane są szkolenia dla trenerów, sympozja i seminaria. Planowane jest także rozpoczęcie pracy nad nowym *Kompasem*, tym razem przeznaczonym dla dzieci. Obecnie opracowywany

jest także program nowej kampanii edukacyjnej zatwierdzonej na Szczycie Rady Europy w Warszawie, w maju 2005. Ma być to kontynuacja kampanii przeciwko nietolerancji, ksenofobii i antysemityzmowi „Wszyscy różni — wszyscy równi”, zainicjowanej przez Radę Europy 10 lat temu.

Powstanie polskiej wersji *Kompasu* nie byłoby możliwe bez zaangażowania wielu ludzi i organizacji. Podziękowania należą się przede wszystkim: Antje Rothmund, dyrektor Europejskiego Centrum Młodzieży w Budapeszcie za pomoc podczas całego procesu powstawania polskiego tłumaczenia; Krystynie Mazur z Ośrodka Studiów Amerykańskich oraz Katarzynie Narkiewicz z I Liceum Ogólnokształcącego w Zielonej Górze — tłumaczkom *Kompasu*; Dominice Sadowskiej za kontrolę jakości tłumaczenia; Annie Szymanowskiej za wnikliwą redakcję, Izabeli Podsiadło-Dacewicz, Hannie Ochrowskiej i Joannie Gospodarczyk za zaangażowanie i cierpliwość podczas procesu wydawniczego oraz wielu innym osobom ciągle wspierającym ciepłym słowem czy trafnymi uwagami.

Pamiętajmy, że *Kompas* nie ogarnia wszystkich aspektów edukacji o prawach człowieka oraz nie przedstawia całej i nieomyłnej prawdy o prawach człowieka. *Kompas* podpowiada, dostarcza pomysłów i pokazuje kierunki działań edukacyjnych. Reszta w waszych rękach!

Dariusz Grzemny

Koordynator polskiego tłumaczenia *Kompasu*

Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA — Głogów